

עין משפט ונר מצוה

שלו א ב טושׁע י״ד ס׳ רמ סע׳ כה:
שלא ג מ״י פ״ה מהל׳ מלכׁס הלכה ט:
שלא ד מ״י פ״ו מהל׳ ממרים הלכה ד טושׁע שס סע׳ ט:
סמנ עשין קיז טושׁע י״ד סימן רמ סעיף ו:
שם ה ר מ״י שס הל׳ ה טושׁע שס סע׳ ט:
שםא ז ח מ״י פ״ד מהל׳ מ״מ הל׳ ג ופ״ו ממרים הל׳ ג טושׁע י״ד ס׳ רמ סעי׳ ב וסימן רמנ סעיף טו [ובסור ס׳ רמנ סכ״ה]:
שםב ט מ״י פ״ו מהל׳ ממרים הלכה ג טושׁע שס ס׳ רמ סע׳ ג:
שםג י מ״י שס טושׁע שס סעיף ד:

תורה אור השלם

1. ממוזר לאסף אלהים באו גוים בגוֹלָתָךְ טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלם לעינם:
ההלם עט א

גליון הש"ס

גמ' הריני כפרת משכבו. כעין זה נמתני רפ"ב דנגנטי:

הגהות הגר"א

[א] גמ' רב אבי הוה בן שבקא בן. מפורפת הטה. רמזי"ט. (הגר"א כספרי הל' ספוקה על הרכ"ש):

מוסף רש"י

הריני כפרת משכבו. יסורין גסלין עלי לכפרמו יחי, ולשון כבוד הוא זה, כשהוא מזכיר אביו או רבו לאחר מותו לרץ לומר כן (סוכה ב.).

תוס' ר"י הוקן

מאימך קביל. והואיל והיא רוצה בכך רצונה זה כבודה ד). *ואצ"פ זה תקבל מאביך, שהוא חכם ויש לחוש שלפעמים יהיה לו חלישות הדעת על זה. גברא. בעל. נענין. נראה ואבקשנו לך. דשפיר. ויפח. והכיר שנטרפה דעתה וברח שלא יוכל לצאת ידי שמים. לקראת אמו. לכבודה. איתרה. שהה מעט. נתרצית. שחשב שלא היה רוצה לכבוד אמו אלא שרוצה לחזור. איתנה. שמתה. לא נפקי. שאין זה מכבוד שאחר מיתה. הנשמע. שאנשי המקום מכירים אביו ומקבלים הדברים שאומר בשמו, אבל אם אין אנשי המקום מכירים אביו ואינו נשמע שם אלא בדבר (אביו) [עצמן], יתלה הדבר בכבוד עצמו ולא בכבוד אביו שלא יהיה לאביו אלא גנאי אם יתלה בשמו. דבר שמועה. הלכה ששמע מאביו. ודאי אין הדין

[כן] באמו, שאינו חייב לומר כך לא כפרה ולא זכרונה אלא כשאומר דבר הלכה ששמע ממנו, כדקתני היה אומר דבר שמועה מפיו, אבל כשאומר בשמו מילי דעלמא אינו חייב לכבודו בדברים אלו, והיינו דקתני בברייתא היה אומר דבר שמועה ולא אמר היה דובר בשמו. וכן תבין דעת הר"ם בממרים פ"ו [ה"ה] שכתב היה אומר דבר שמועה כלשון הבריייתא. הריני כפרת משעבו. כלומר עלי יצא כל רע הראוי לכא נכפשו. תוך י"ב חדשים. שנדונים רשעים בגיהנם, אבל מכאן ואילך כבר קבל

* נראה דצ"ל מאבין לא תקבל.

לא:

איסתייעא מי"הא.

צעודו גמין לפניו שהצין ודרש מומזור לאסף אלהים בלו גוים ננחלתך שלא היה מצין צו מקודם לכן ודרשו וי"מ שמקרא זה לצד דרש מומזור לאסף קינה לאסף מיצעני ליה ודרש שאמר אסף שירה על שכילה הקצ"ה חמתו על העצים ועל האצנים שבציתו ומתוך כך הותיר פליטה מישראל שאלמלא כך לא נשמיר משונאי ישראל שריד ופליט וכן הוא אומר בלה ה' את חמתו וילת אש בציון כך פירש בקונטרס אך יש במדרש^[א] לאסף אמר שירה על שטצעו בצרך שעריה משל לשפחה שהלכה לשאוב מים מן הבאר ונפל כדה לבאר והיתה מנטערת וזוכה עד שבצתה שפחת המלך לשאוב וצידה כלי של זהב ונפל אותו כלי שם התחילה הראשונה לשורר ואמרה עד עכשיו לא הייתי סבורה שיוציא שום אדם כלי שהוא של חרס מן הבאר שאינו נחשז ועכשיו מי שיוציא אותו של זהב יוציא כדי עמו כך צניי^[א] קרה שהיו גלושים כשראו שטצעו בצרך שעריה אמרו שירה אמרו מי שיוציא השערים יוציא גם אותו לכן אמר אסף מומזור שהוא ממשפחת קרח^[א]: ר' טרפון הויא ליה אמא. יש צירושלמי^[א] פעם אחת אמיה דר' טרפון אצדה פזמקי ידיה נצחירה ויאלתה ממטתה לנקשו ושם ר' טרפון ידו תחת רגליה על הקרקע שלא תטנף רגליה והיתה דורסת על ידיו ועוד איתא צירושלמי דלמיה דר' ישמעאל כל שעתא ושעתא דהוה אחי רבי ישמעאל מצי מדרשאי היתה רוחלת את רגליו והיתה שותה את המים כששמע רבי ישמעאל שהיתה עושה כך היה מסרב דבצר עד שבאת לפני חכמים והיתה קוצלת על ר' ישמעאל בנה שלא היה מקיים מצות כיבוד ונכחלו חכמים דבצר ושאלו לרבי ישמעאל וספר להם המעשה וזוו לו שנימנה לעשות רצונה וצענין זה הוא כיבוד:

רב

יחזירך לשלום אמר ליה ^אואם איתא דרתח לא הוה מברך לך אדרהכי והכי **שמע** לארונא דקאתי אמר אי ידעי לא נפקי ת"ר מכבדו בחייו ומכבדו במותו יבחייו כיצד הנשמע בדבר אביו למקום לא יאמר שלחוני בשביל עצמי מהרוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא כולוהו בשביל אבא במותו כיצד ה"היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי * הריני כפרת משכבו ו'הני מילי תוך שנים עשר חדש מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא תנו רבנן י'חכם משנה שם אביו ושם רבו תורגמן אינו משנה לא שם אביו ולא שם רבו אבוב דמאן אילימא אבוב דמתורגמן אטו תורגמן חכם כי הא דמר בר רב אשי כי הוה דריש בפירקא איהו אמר אבא מרי ואמוריה אמר הכי אמר רב אשי: ^בת"ר איזהו מורא ואיזהו כיבוד ^במורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו ^בכיבוד מאכיל ומשקה ^במלביש ומכסה מכנים ומוציא איבעיא להו ^במשל

אם לוחש לו חכם דבר הלכה בשם אציו של תורגמן להשמיע לרבים בשם אומרו לא ישנה לומר כך אמר אצב מורי אלא קוריהו בשמו: **אטו מורגמן לאו בר חיובא.** לבדד את אציו הוא: **כי הוה דרש צפירקא.** ולוחש דבר הלכה לתורגמן בשם רב אשי אציו איהו אמר לתורגמן כך אמר אצב מורי: **ואמוריה.** כשהוא ^א משמיע לרבים בשם אומרו אומר כך אמר רב אשי ואינו אומר כך אמר אציו ואדריגו של חכם: **לא עומד במקומו.** במקום המיוחד לאציו לעמוד שם צקוד וקנים עם חציריו צענה: **ולא מכריעו.** אם היה אציו ^א וחכם אחר לחוקין דבצר הלכה לא יאמר נראה כי פלוני: ^אמשל

וכתב יראה שאין נוהר בכך אלא בשם שהוא פלאי שאין הכל דשים בו אבל השמות שקורים בהם העם כגון אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן וכיוצא בהן בכל לשון ובכל זמן קורא בהן לאחרים שלא בפניו [ו]אין בכך כלום. ע"כ. [שהחכם אומר כך אמר אבא מרי והתורגמן אומר כך אמר ר' פלוני]. אינו עומד במקומו. במדרגה אחת במקום המיוחד לאביו לעמוד שם עם זקני העיר. אינו יושב במקומו. שהוא יושב ממש. סותר. שחולק עליו. מכריע. שאם הוא ואחר חולקים לא יאמר נראין דברי פלוני. ומסתברא דכל הני דוקא בחייו. מאכיל. הוא בעצמו.

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

ומציאו לעופ"ב. שמכדזו דבצרו דצרים טווצים ונחומים והמלאכה מטיל עליו בלשון רכה ^א מראה לו לורך השעה שאין יכולין להתפרנס אלא ציגיעה זו. ובגמרת ירושלמי ^א גרס מעשה בשניהם מעשה בחדר שהיה מאכיל לאציו פסיוני פעם אחת אמר לו אציו מאין לך כל

אלה אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואכול כלומר לעוס ואכול הראשו שקשה לו ושזב מעשה בחדר שהיה טחון צריחיים והיה לו אב זקן ושלח המלך בשציל אציו לבא לעבודת המלך אמר לו בנו אבא טחון ואני אלך תחתך לעבודת המלך שאין לה קצצה: **חמשה צני סמכי הוה ליה לאציו צחיי אציו.** ואפילו הכי כי הוה קרי ר' אצבו אצבא היה אציוני כך ופוטח לו ואינו מניח לאחד מצניו לילך: **אין אין.** אפתח אפתח: **איסתייעא מילתא.** צעודו גמין לפניו שהצין צמדרש מומזור אחד שבספר תהלים שלא היה מצין צו קודם לכן לדורשו. וי"מ ^א שמקרא זה לצדו דרש מומזור לאסף אלהים בלו גוים ננחלתך וגו' קינה לאסף מיצעני ליה ודרש כך שאמר אסף שירה על שכילה הקצ"ה חמתו צעלים ואצנים שבציתו ומתוך כך הותיר פליטה צישאל שאלמלא כך לא נשמיר משונאי ישראל שריד וכן הוא אומר בלה ה' את חמתו וילת אש בציון (איכה ד): **גגון אגא.** שאני ^א אהוב לאצי ויקרי לאמי ועושין לי זמח מה אעשה: **כיון דבר מורה הוא חלשה דעפיה.** אם תקבל ממנו צבודה: **אשרי מי שלא חמאן.** שאי אפשר לקיים כבודם ככל הנורך והוא נענש עליהם: **מרגניסיה.** אומנת^[א]: **נחריאם לאאם.** סבור היה שדעתו לחזור למקומו לבבלי: **יחזירך לשלום.** עד מקומך: **אמר ליה.** ר' אסי לר"א דלמא ח"ו מרתח רתח עלי רבי יוחנן: **הנשמע דבצר אציו למקום.** אם מכיר בלאנשי המקום שמכזדים אציו לחלוק לו כבוד לקבל דצרים שיאמר בשמו אל יתלה הכבוד צעמנו ואפי' יודע שיכבדוהו כאציו אלא יתלה הכבוד באציו: **שלחוני בשציל אצב.** שהוא לריך לי אצל אם אינו נשמע למקום דבצר אציו כדבר צעמנו אל יתלה באציו שאינו לו אלא גנאי: **הריני כפרת משכבו.** עלי יבא כל רע הראוי לבא עד נפשו: **מכאן ואילך.** כבר קבל מה שקבל שאין משפט רשעי ישראל בגיהנם אלא י"ב חדשי^[א]: **חכם משנה שם אציו נו'.** חכם הדורש דרשה צדיים ולוחש לתורגמן והוא משמיע משנה שם אציו ושם רבו אם צא לומר דבר הלכה שאמר אציו או רצו לוחש לתורגמן כך אמר אצב מורי כך אמר רבי ומורי: **אצל הסורגמן.** המשמיע לרבים אינו משנה אלא מכנהו בשמו ואומר כך אמר פלוני: **אצוב דמאן.** אין המתורגמן משנה: **אי נימא אצוב דסורגמן.**

לאו בר חיובא. לבדד את אציו הוא: **כי הוה דרש צפירקא.** ולוחש דבר הלכה לתורגמן בשם רב אשי אציו איהו אמר לתורגמן כך אמר אצב מורי: **ואמוריה.** כשהוא ^א משמיע לרבים בשם אומרו אומר כך אמר רב אשי ואינו אומר כך אמר אציו ואדריגו של חכם: **לא עומד במקומו.** במקום המיוחד לאציו לעמוד שם צקוד וקנים עם חציריו צענה: **ולא מכריעו.** אם היה אציו ^א וחכם אחר לחוקין דבצר הלכה לא יאמר נראה כי פלוני: ^אמשל

וכתב יראה שאין נוהר בכך אלא בשם שהוא פלאי שאין הכל דשים בו אבל השמות שקורים בהם העם כגון אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן וכיוצא בהן בכל לשון ובכל זמן קורא בהן לאחרים שלא בפניו [ו]אין בכך כלום. ע"כ. [שהחכם אומר כך אמר אבא מרי והתורגמן אומר כך אמר ר' פלוני]. אינו עומד במקומו. במדרגה אחת במקום המיוחד לאביו לעמוד שם עם זקני העיר. אינו יושב במקומו. שהוא יושב ממש. סותר. שחולק עליו. מכריע. שאם הוא ואחר חולקים לא יאמר נראין דברי פלוני. ומסתברא דכל הני דוקא בחייו. מאכיל. הוא בעצמו.

מסורת הש"ס

א) (ג"ל דמטא. רש"ש),
ב) [בצרין טסף חמנא],
ג) [בצהל"ש איתא אמא זקניה וכן בצר"ף אמא סתמא],
ד) [בכמ"י: גמין קלי איתא עילויה מלקא איתא וקמשמנח וכו'. ובגירסא שלפניו הרש"ש מגיה דל"ל וסלקא לה],
ה) [מציוב וכל איתא כי' עד עליה ליתא בעי"י וכן בצר"ף ורל"ש ליתא],
ו) [בכמ"י: ארנקי. ועי"י בצר"ף ארנקי שקל. ועיין לקמן לב ע"א],
ז) [שנת סו: קנל: קלר. מיעודין טט: סה. מ"ק יב. יח: יונתא עח: יצמות כה. כמותות י: לט: ג. גיטין סו: ע. ע"י חח:],
ח) [מניקת דבקה מרגנוס ירוש' מרגנימא דרבקה ערוך],
ט) [כמותות קיט ע"א],
י) פ"י הממין (בכמ"י: אם ונדל"ל],
יא) מ"כ פרשה קדושים פרשה ג,
יב) [בצ"ה הגירסא מלגס ומגעיל מנכים וכו'],
יג) [גרש"ש שבע"י ומלה],
יד) [שס: גרסין],
טו) [שס: שנמקרא],
טז) [שס: שאלו יחוד ואסור. ועיין רש"י],
יז) [שס טסף ד"ה: אחר. הממין:],
יח) [עדיות פ"ב מ"ו],
יט) [בצפורי: משמיעה],
כ) [גרש"י שצרי"ף: אם היה אציו חכם וחסם אחר נחלק עמו דבצר הלכה לא יאמר הן גנאי דברי אותו פלוני החולק נגד אציו],
כא) [תנא דבי אליהו רבא פ"ל],
כב) [עין רש"ש],
כג) [עין מוס' צ"ב טו ע"א ד"ה ועל ידי],
כד) [דפדקין פ"א ובפלה פ"א ה"א],
כה) [ע"י ירושלמי פלה פ"א ה"א ובצרין כחא],

תוס' ר"י הוקן (המשך)

מה שקבל. משנה. כדמפרש שאם קבל החכם (אמת) [את] השמועה מאביו או מרבו אין החכם אומר כך אמר ר' פלוני אלא כך אמר לי רבי או כך אמר לי אבא מרי. אטו תורגמן וכו'. קס"ד דמקשה דה"ק שאם קבל החכם זאת השמועה מאביו של תורגמן או מרבו של תורגמן ואמר החכם כך א"ל ר' פלוני, [התורגמן] ג"כ אומר כך אמר לי ר' פלוני בשם מרי. אטו תורגמן הכי מוהיב אטו תורגמן לאו בר חיובא הוא לכבוד אביו או רבו לקרות בשמו לומר כך אמר ר' פלוני בשם אבא מרי. ומשני שם אביו של חכם. כלומר דאי אם קבל החכם מאביו או מרבו של תורגמן דינא הוה כדקאמרת, דמשנה וברייאת איירי כולה באביו ורבו של חכם, וקאמר שאצ"פ בממרים פ"ו [ה"ה] היה שם אביו או שם רבו בשם אחרים מכנה את שםם, פ"י שםם של אחרים, ולא ידעתי מאין הוציא זה.

וכתב יראה שאין נוהר בכך אלא בשם שהוא פלאי שאין הכול דשים בו אבל השמות שקורים בהם העם כגון אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן וכיוצא בהן בכל לשון ובכל זמן קורא בהן לאחרים שלא בפניו [ו]אין בכך כלום. ע"כ. [שהחכם אומר כך אמר אבא מרי והתורגמן אומר כך אמר ר' פלוני]. אינו עומד במקומו. במדרגה אחת במקום המיוחד לאביו לעמוד שם עם זקני העיר. אינו יושב במקומו. שהוא יושב ממש. סותר. שחולק עליו. מכריע. שאם הוא ואחר חולקים לא יאמר נראין דברי פלוני. ומסתברא דכל הני דוקא בחייו. מאכיל. הוא בעצמו.